

Īpašais ziņojums

Komisijas ieviestās ANM kontroles sistēmas struktūra:

lai gan ir paredzēts plašs darbs, jaunajā īstenošanas modelī joprojām saglabājas trūkumi pārlicības un pārskatatbildības jomā

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Saturs

	Punkts
Kopsavilkums	I–VII
Ievads	01–16
ANM īss apraksts	01–05
ANM īstenošana	06–12
Komisijas ieviestais ANM kontroles satvars	13–15
Mūsu darbs saistībā ar ANM	16
Revīzijas tvērums un pieeja	17–23
Apsvērumi	24–88
Pārliecības un pārskatatbildības trūkums ES līmenī Savienības finanšu interešu aizsardzības jomā	24–36
Komisijas veiktais novērtējums par kontroles pasākumiem bija visaptverošs, bet tā pamatā daļēji bija vēl neieviestas sistēmas	25–27
<i>Ex ante</i> pārbaudēs un <i>ex post</i> revīzijās vērtē atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi	28–31
Informācijas trūkums rada pārliecības un pārskatatbildības trūkumu ES līmenī Savienības finanšu interešu aizsardzības jomā	32–36
Komisija ir izstrādājusi plašu procesu ar mērķi pārbaudīt atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi	37–70
Atskaites punktu un mērķrādītāju izpildes <i>ex ante</i> pārbaūžu process ir plašs, taču dažas problēmas joprojām pastāv	40–55
Ar <i>ex post</i> revīzijām varētu palīdzēt nodrošināt, ka par atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi paziņotie dati ir precīzi	56–65
Norādījumu trūkums palielina risku nekonstatēt tādu pasākumu atcelšanu, kam iepriekš izpildīti atskaites punkti un mērķrādītāji	66–70
Komisijas kontroles mehānismi varētu noderēt dalībvalstu sistēmu novērtēšanai, bet procedūras, ko izmanto ziņošanai par krāpšanu un trūkumu novēršanai, ir ierobežotas	71–88
Plānotas Komisijas revīzijas varētu ļaut izvērtēt dalībvalstu kontroles sistēmas saistībā ar krāpšanu, korupciju, interešu konfliktiem un dubultu finansēšanu	71–76

Ierobežota informācija par dalībvalstu revīzijām var ietekmēt to pārvaldības deklarāciju un kopsavilkumu pievienoto vērtību	77–79
Ziņošana par krāpšanu un pamatnostādnes nepilnību novēršanai dalībvalstu sistēmās nav pilnībā izstrādātas	80–88
Secinājumi un ieteikumi	89–96
Saīsinājumi	
Glosārijs	
Komisijas atbildes	
Laika grafiks	
Revīzijas darba grupa	

Kopsavilkums

I Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM) ir galvenais *NextGenerationEU* instruments, un to izveidoja ar mērķi sniegt plaša mēroga finansiālu atbalstu publiskajām investīcijām un reformām dalībvalstīs. Ar to šim nolūkam piešķīra 723,8 miljardu EUR lielu finansējumu (faktiskajās cenās) aizdevumiem (385,8 miljardi EUR) un dotācijām (338 miljardi EUR). Šādu reformu un investīciju finansēšana dalībvalstīs tika sākta no pandēmijas sākuma 2020. gada februārī un turpināsies līdz 2026. gada 31. decembrim. ANM regula stājās spēkā 2021. gada 19. februārī.

II ANM izmantotais izdevumu modelis atšķiras no citu ES izdevumu programmu izdevumu modeļa. Maksājumus dalībvalstīm veic, ja, pamatojoties uz Komisijas novērtējumu, ir apmierinoši izpildīti galvenie atskaites punkti (starpposma rādītāji) un mērķrādītāji. Lai gan tas nav nosacījums šādu maksājumu veikšanai, no ANM finansētajiem dalībvalstu investīciju projektiem tomēr ir jāatbilst ES un valstu noteikumiem, piemēram, par iepirkumu, vai noteikumiem, kas nosaka attiecināmās atmaksājamās izmaksas.

III Mēs veicām šo revīziju, ņemot vērā ļoti lielo ANM izmaksu skaitu, kas vēl jāveic mehānisma darbības laikā līdz 2026. gada beigām. Mūsu revīzijas mērķis bija novērtēt, vai Komisijas kontroles sistēmas struktūra attiecībā uz ANM ir piemērota, un palīdzēt to nodrošināt. Šajā saistībā mēs, vērtējot situāciju līdz 2022. gada aprīlim, pētījām, kā sistēma tika izveidota nolūkā nodrošināt atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi un Savienības finanšu interešu aizsardzību. Pierādījumus, ko ieguvām, pārbaudot Komisijas procedūras, esam papildinājuši ar attiecīgajiem apsvērumiem, kas sniegti mūsu ticamības deklarācijā par 2021. gada ANM izdevumu pareizību.

IV Mēs secinām, ka salīdzinoši īsā laikā Komisija ir izstrādājusi kontroles sistēmu, kas nodrošina plašu procesu atskaites punktu un mērķrādītāju izpildes pārbaudei. Tomēr minētā kontroles sistēma sniedz ļoti maz pārbaudītas informācijas ES līmenī par to, ka ANM finansētie investīciju projekti atbilst ES un valstu noteikumiem. Šādas pārbaudītas informācijas trūkums ietekmē pārlicību, ko Komisija var sniegt, un palielina pārskatatbildības trūkumu ES līmenī.

V Attiecībā uz atskaites punktu un mērķrādītāju izpildes nodrošināšanu mēs konstatējam, ka procedūras ir plašas. Sākotnējam novērtējumam veiktās *ex ante* pārbaudes tiek papildinātas ar revīzijām uz vietas. Tomēr dažādie sākotnējā novērtējuma posmi nebija pietiekami precizēti un pilnībā dokumentēti. Mēs arī atzīmējam, ka vēl nav metodes, kā izteikt skaitļos atskaites punkta vai mērķrādītāja neizpildes ietekmi, un nav norādījumu par risku, kas saistīts ar tāda pasākuma atcelšanas neapzināšanu, kuram iepriekš bijis izpildīts atskaites punkts vai mērķrādītājs.

VI Attiecībā uz Savienības finanšu interešu aizsardzību mēs norādām, ka Komisija ir paredzējusi sistēmu revīzijas katrā dalībvalstī. Šajās revīzijās galvenā uzmanība tiks pievērsta tam, kā dalībvalstu kontroles sistēmas novērš krāpšanu, korupciju, interešu konfliktus un dubultu finansēšanu. Tomēr tās neaplūkoks, vai dalībvalstis pienācīgi pārbauda ANM finansēto investīciju projektu atbilstību ES un valstu noteikumiem. Tādējādi ES līmenī ir maz pārbaudītas informācijas par ANM finansēto investīciju projektu atbilstību šiem noteikumiem. Šādas pārbaudītas informācijas trūkums ietekmē pārlicību, ko Komisija šajā saistībā var sniegt. Atbildība, ko Komisija uzņemas attiecībā uz Savienības finanšu interešu aizsardzību, aprobežojas ar to, ka Komisija atgūst visas summas krāpšanas, korupcijas un interešu konflikta gadījumā, ja dalībvalsts to nav izdarījusi vai ja ir konstatēts nopietns finansēšanas nolīguma pārkāpums. Mēs arī konstatējam, ka Pārkāpumu pārvaldības sistēma neietver centralizētu un standartizētu informāciju par krāpšanu saistībā ar ANM un ka dažādie vienotas likmes korekciju līmeņi, kas jāpiemēro dalībvalstu kontroles sistēmu trūkumu gadījumā, nav pietiekami definēti.

VII Mēs iesakām Komisijai:

- uzlabot *ex ante* pārbaudžu procedūras;
- izstrādāt norādījumus par tāda pasākuma atcelšanu, kas saistīts ar iepriekš izpildītu atskaites punktu vai mērķrādītāju;
- novērst ES līmeņa pārlicības trūkumu saistībā ANM finansēto investīciju projektu atbilstību ES un valstu noteikumiem;
- saskaņot ziņošanu par krāpšanu, kas saistīta ar ANM;
- izstrādāt iekšējos norādījumus attiecībā uz korekcijām, kā paredzēts finansēšanas nolīgumos.

Ievads

ANM īss apraksts

01 *NextGenerationEU* (NGEU) ir ES pagaidu fonds ar mērķi sniegt dalībvalstīm atbalstu, lai mazinātu Covid-19 pandēmijas sociālekonomisko ietekmi un atjaunotu ilgtspējīgas izaugsmes tendenci. *Atveseļošanas un noturības mehānisms* (ANM) ir galvenais instruments, no kura tiks izmaksāti NGEU līdzekļi. Tas sniedz plaša mēroga finansiālu atbalstu reformām un investīcijām nolūkā paātrināt dalībvalstu ekonomikas atveseļošanu no Covid-19 pandēmijas sekām un padarīt tās noturīgākas pret turpmākām krīzēm

02 ANM izveidoja ar *Regulu (ES) 2021/241* ("Regula"), kas stājās spēkā 2021. gada 19. februārī. No tā atbalsta reformas un investīciju projektus dalībvalstīs no pandēmijas sākuma 2020. gada februārī un turpinās atbalstīt līdz 2026. gada 31. decembrim. ANM šim nolūkam piešķīra 723,8 miljardu EUR lielu finansējumu (faktiskajās cenās) aizdevumiem (385,8 miljardi EUR) un dotācijām (338 miljardi EUR).

03 ANM izmanto īpašu izdevumu modeli. Komisija īsteno ANM tiešā pārvaldībā, un dalībvalstis ir līdzekļu saņēmējas¹. Maksājumu nosacījums dalībvalstīm no mehānisma ir iepriekš definētu atskaites punktu vai mērķrādītāju apmierinoša izpilde, īstenojot reformas un investīciju projektus².

04 Citu ES programmu izdevumu likumība un pareizība (pareizība) galvenokārt ir atkarīga no saņēmēja, projekta un deklarēto izmaksu attiecināmības. Šāda finansējuma attiecināmību bieži vien reglamentē nosacījumi par izmaksām, kas var rasties un tikt deklarētas, un var būt arī prasīts, ka tām jābūt identificējamām un pārbaudāmām. Šāda veida finansējuma attiecināmības kritēriji ietver arī ES noteikumus, kas nodrošina vienotā tirgus (t. i., publiskā iepirkuma un valsts atbalsta noteikumu) efektīvu darbību un atbilstību valsts noteikumiem.

¹ *Regula*, 8. pants un 22. panta 1. punkts.

² *Regula*, 24. panta 3. punkts.

05 Lai gan līdzekļu saņēmēja, projekta un ANM finansēto investīciju projektu īstenošanas izmaksu attiecināmība nav daļa no Komisijas novērtējuma nosacījumiem, kad tā veic ANM maksājumu dalībvalstij, Regula aptver šo aspektu saistībā ar Savienības finanšu interešu aizsardzību, kas gan dalībvalstīm, gan Komisijai ir jānodrošina saskaņā ar to attiecīgajiem pienākumiem. Šajā sakarā Regulā ir paredzēts, ka pasākumiem, ko atbalsta ar ANM, ir jāatbilst piemērojamiem Savienības un valstu tiesību aktiem, jo īpaši attiecībā uz krāpšanas, korupcijas un interešu konfliktu novēršanu, atklāšanu un labošanu, kā arī jānodrošina, ka netiek nopietni pārkāpti finansēšanas nolīgumā noteiktie pienākumi, jo īpaši attiecībā uz dubultu finansēšanu. Šajā nolūkā dalībvalstīs jābūt efektīvai un lietderīgai iekšējās kontroles sistēmai, un tām jāatgūst kļūdaini izmaksātie vai nepareizi izmantotie līdzekļi³. Ja krāpšanas, korupcijas vai interešu konflikta gadījumā dalībvalstis neatgūst nepamatoti izmaksātas summas, attiecīgo summu var atgūt Komisija⁴.

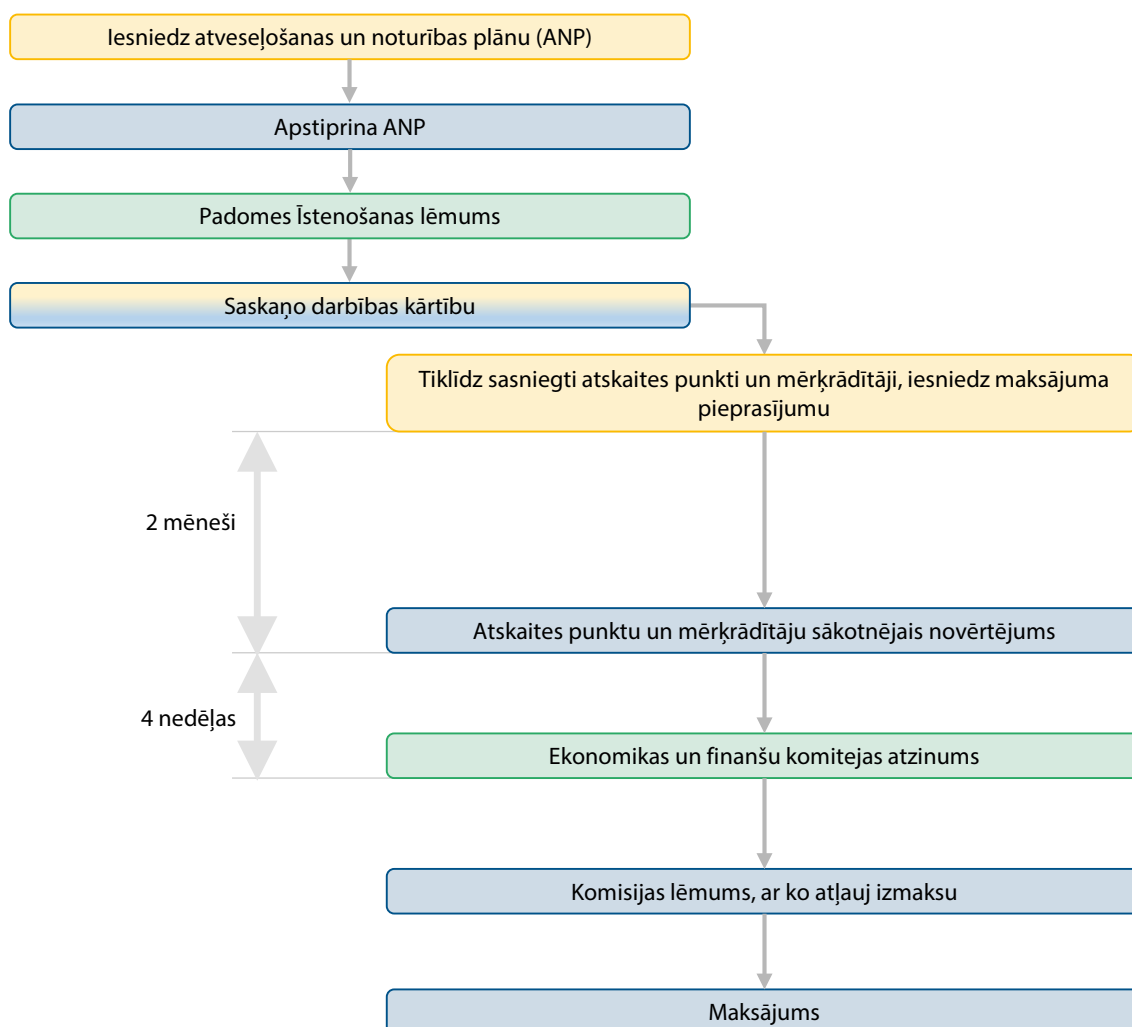
ANM īstenošana

06 ANM īstenošanas modelis atšķiras no citu ES izdevumu programmu īstenošanas modeļa, un tas nozīmē, ka uz to attiecas arī īpašs process, kas ir parādīts **1. attēlā** un sīkāk aprakstīts turpmāk.

³ Regula, 22. panta 1. punkts.

⁴ Regula, 22. panta 5. punkts.

1. attēls. ANM īstenošanas process

- Eiropas Komisijas rīcība
- Dalībvalstu rīcība
- Padomes rīcība

Avots: ERP.

07 Lai saņemtu ANM finansējumu, dalībvalstīm ir jāizstrādā nacionālais atveseļošanas un noturības plāns (ANP) atbilstīgi Regulā paredzētajiem nosacījumiem⁵. ANP jāietver saskaņots publisko investīciju un reformu kopums, kas sagrupēts pasākumos, kuri sīkāk sagrupēti tematiskajos komponentos. Dalībvalstīm ir jānosaka katra investīciju projekta vai reformas atskaites punkti un mērķrādītāji un jāsniedz sīkāka informācija par attiecīgo bāzes līniju.

⁵ Regula, 18. panta 4. punkts attiecībā uz visiem nosacījumiem, kas ANP ir jāizpilda.

08 Dalībvalstīm arī jāizstrādā pienācīgas pārvaldības un kontroles sistēmas. Tās var vai nu izmantot esošās valstu pārvaldības un kontroles sistēmas, vai arī izveidot ANM īpaši paredzētas sistēmas.

09 Maksājumi no ANM ir atkarīgi no tā, vai dalībvalstis apmierinoši izpilda atskaites punktus un mērķrādītājus, kas noteikti to Padomes lēmumu pielikumos, ar kuriem apstiprina dalībvalstu ANP. Jāņem vērā arī tas, ka mērķrādītājus vai atskaites punktus, kurus dalībvalsts iepriekš ir apmierinoši izpildījusi, nebūtu vajadzējis atcelt. Dalībvalstis var pieprasīt izmaksu līdz divām reizēm gadā, ja tās sniedz pienācīgus pierādījumus par attiecīgo atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu sasniegšanu⁶.

10 Lai saņemtu maksājumus no ANM, dalībvalstīm kopā ar katru maksājuma pieprasījumu jāiesniedz šādi dokumenti:

- informācija un pierādījumi, kas apstiprina Padomes īstenošanas lēmuma pielikumā noteikto atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi;
- kopsavilkums par dalībvalstu iestāžu veiktajām revīzijām, tostarp sīkāka informācija par konstatētajiem trūkumiem un veiktajiem korektīvajiem pasākumiem⁷;
- pārvaldības deklarācija⁸ par to, ka:
 - līdzekļi tika izmantoti paredzētajam mērķim;
 - informācija, kas iesniegta kopā ar maksājuma pieprasījumu, ir pilnīga, precīza un ticama;
 - ieviestās kontroles sistēmas nodrošina nepieciešamo pārlicību, ka līdzekļi tiek pārvaldīti saskaņā ar visiem piemērojamiem noteikumiem, jo īpaši noteikumiem, kuru mērķis ir novērst:
 - interešu konfliktus, krāpšanu, korupciju un

⁶ Regula, 24. pants.

⁷ Regula, 22. panta 2. punkta c) apakšpunkts.

⁸ Turpat.

- o dubultu finansēšanu.

11 Komisijas novērtējums ir process, ko veido divi posmi. Vispirms Komisija novērtē maksājuma pieprasījumus, pamatojoties uz dalībvalstu sniegtajiem datiem un informāciju. Šā sākotnējā ANP novērtējuma mērķis ir nodrošināt atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi⁹.

12 Pēc tam Komisija, pamatojoties uz šo darbu, iesniedz sākotnējo ANP novērtējumu Padomes Ekonomikas un finanšu komitejai (EFK), lai saņemtu atzinumu. Pēc EFK atzinuma saņemšanas Komisija pieņem lēmumu par maksājumu, un šis lēmums pārbaudes procedūras ietvaros vispirms jāiesniedz dalībvalstu pārstāvju komitoloģijas komitejai. Visbeidzot, Komisija pieņem īstenošanas lēmumu, ar ko atļauj maksājumu, un pēc tam līdzekļus izmaksā.

Komisijas ieviestais ANM kontroles satvars

13 Īpašajam ANM īstenošanas modelim un no tā piešķirtā ES finansējuma summai vajadzīgs īpaši izstrādāts kontroles satvars Komisijas un dalībvalstu līmenī, lai nodrošinātu atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi un Savienības finanšu interešu aizsardzību.

14 Kontroles satvars, ko Komisija ir izveidojusi šim nolūkam, ir izklāstīts Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāta (ECFIN ĢD) 2021. gada darbības pārskatā un ietver:

- o dalībvalstu iesniegto ANP novērtējumu attiecībā uz to atbilstību, efektivitāti, lietderību un saskaņotību pirms maksājumu veikšanas. Šajā novērtējumā arī paredzēts pārbaudīt dalībvalstu kontroles sistēmu piemērotību, kā izklāstīts to ANP;
 - o divu daļu kontroles sistēmu, kas paredz dalībvalstu maksājumu pieprasījumu *ex ante* pārbaudes un papildu *ex post* revīzijas pēc maksājuma veikšanas. Tā arī paredz sistēmu revīzijas, kas vērstas uz Savienības finanšu interešu aizsardzību.
- 2. attēlā** ir parādīta pēc ANP novērtējuma ieviestā Komisijas kontroles sistēma ar šiem diviem elementiem.

⁹ Regula, 24. panta 3. punkts.

2. attēls. Komisijas ieviestās ANM kontroles sistēmas elementi

Avots: ERP.

15 Mēs izvērtējam Komisijas ANP novērtējumu vienā no iepriekšējām revīzijām un izklāstījām rezultātus Īpašajā ziņojumā 21/2022¹⁰. Šīs revīzijas un ziņojuma temats ir Komisijas kontroles sistēmas divu elementu struktūra, kas parādīta **2. attēlā**.

Mūsu darbs saistībā ar ANM

16 Šī revīzija ir daļa no vairākām revīzijām un ziņojumiem par ANM. **1. izcēlumā** sniedzam plašāku informāciju par mūsu līdz šim paveikto darbu un tā rezultātiem, galveno uzmanību vēršot uz jautājumiem, kas saistīti ar kontroli.

¹⁰ Īpašais ziņojums 21/2022 "Komisijas novērtējums par nacionālajiem atvēršanas un noturības plāniem: kopumā atbilstīgs, bet īstenošanas riski saglabājas".

1. izcēlums

Mūsu darbs saistībā ar ANM

Mēs sniedzām savu atzinumu par ANP tā izveides laikā¹¹. Lai gan kopumā secinājām, ka ANM ir potenciāls atbalstīt dalībvalstis pandēmijas ekonomiskās un finansiālās ietekmes atvieglošanā, mēs uzsvērām, cik svarīgi ir efektīvi pasākumi pret krāpšanu un pārkāpumiem nolūkā novērst riskus, kas rodas tāpēc, ka īsā laikā jāiztērē ievērojami papildu resursi, kā tas ir ANM gadījumā.

2022. gadā mēs pārbaudījām Komisijas novērtējumu par nacionālajiem ANP¹². Mēs secinājām, ka, ņemot vērā procesa sarežģītību un laika ierobežojumus, Komisijas novērtējums kopumā bija atbilstīgs. Tomēr mēs konstatējām vairākas nepilnības šajā procesā un riskus, kas kavē ANM sekmīgu īstenošanu. Šajā saistībā mēs uzsvērām, ka dalībvalstu ierosināto uzraudzības un kontroles pasākumu novērtējums zināmā mērā tika balstīts uz vēl neizveidotu sistēmu aprakstu.

Mūsu 2021. gada ziņojumā¹³ iekļāvām novērtējumu par vienīgo maksājumu, ko Komisija veica 2021. gada decembrī. Mēs novērtējām, ka viens atskaites punkts netika apmierinoši izpildīts. Mēs uzskatījām, ka mūsu novērtējuma – kuram Komisija nepiekrita – ietekme nav būtiska. Šajā nolūkā mēs norādījām, ka Komisija vēl nav definējusi metodi, kā izteikt skaitļos ietekmi, ko rada atskaites punkta vai mērķrādītāja nesasniegšana.

Mūsu salīdzinošās analīzes rezultāti par kohēzijas politikas fondiem un ANM liecina, ka tiem ir būtiskas līdzības¹⁴. Tajā pašā laikā tie daudzējādā ziņā atšķiras savu dažādo mērķu dēļ. Attiecībā uz kontroles un revīzijas kārtību mēs atzīmējām, ka ANM galvenā uzmanība ir pievērsta atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošai izpildei. Savukārt attiecībā uz kohēzijas politikas fondiem kontroles un revīzijas kārtība gan Komisijas, gan dalībvalstu līmenī galvenokārt bija vērsta uz izdevumu pareizību. Komisijai ANM ietvaros ir jānodrošina ES finanšu interešu efektīva aizsardzība; lai to izdarītu, Komisijai no dalībvalstīm jāiegūst pietiekama pārlicība par to, ka ANM tiek īstenots saskaņā ar ES un valsts tiesību aktiem.

¹¹ Atzinums 06/2020 par priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai, ar ko izveido Atvесеlošanas un noturības mehānismu.

¹² Īpašais ziņojums 21/2022.

¹³ Pārskats par ES budžeta izpildi 2021. finanšu gadā, 10. nodaļa “Atvесеlošanas un noturības mehānisms”.

¹⁴ Apskats 01/2023 “ES finansējums ar kohēzijas politikas un Atvесеlošanas un noturības mehānisma starpniecību: salīdzinoša analīze”.

Revīzijas tvērums un pieeja

17 Mūsu revīzijas mērķis bija novērtēt Komisijas ieviestās ANM kontroles sistēmas struktūru. Šajā nolūkā mēs pārbaudījām, kā Komisijas kontroles sistēma nodrošināja, ka:

- o maksājumus dalībvalstīm veic par to, ka tās ir izpildījušas iepriekš noteiktus atskaites punktus un/vai mērķrādītājus;
- o tiek aizsargātas Savienības finanšu intereses.

18 Vispirms mēs pārbaudījām Komisijas ieviesto ANM kontroles sistēmu konceptuālā un vispārīgākā skatījumā. Revīzijas mērķis bija noskaidrot, ko aptver kontroles sistēma un kā tā nodrošina atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi un Savienības finanšu interešu aizsardzību. Šajā pārbaudē mēs iekļāvām Komisijas sākotnējo novērtējumu par dalībvalstu ANP izklāstītajām kontroles sistēmām, jo tas ir daļa no kontroles satvara. Mēs pabeidzām savu novērtējumu par Komisijas kontroles sistēmas struktūru ar detalizētu analīzi par plānoto darbu un procedūrām, kas noteiktas attiecībā uz abiem tās elementiem. Šīs analīzes mērķis bija apzināt iespējamās nepilnības procedūrās un revīzijās, kas ietilpst Komisijas kontroles sistēmā.

19 Lai iegūtu pierādījumus, kas nepieciešami mūsu apsvērumu, secinājumu un ieteikumu pamatojumam, mēs:

- o rīkojām intervijas un sanāksmes ar Komisijas ECFIN ĢD un Atveseļošanas un noturības darba grupas (*SG RECOVER*) pārstāvjiem;
- o pārbaudījām Komisijas procedūras un citus attiecīgos dokumentus, piemēram, finansēšanas nolīgumus un darbības kārtību;
- o analizējām Komisijas *ex ante* pārbauci un *ex post* revīziju procedūras, kā arī revīzijas stratēģiju, izlases veidošanas norādījumus, iekšējos kontrolsarakstus un vadlīnijas;
- o iepazināmies ar ECFIN ĢD 2021. gada darbības pārskatu.

20 Revīzijā gūtos pierādījumus esam papildinājuši ar apsvērumiem no mūsu ticamības deklarācijas par 2021. gada ANM izdevumu pareizību¹⁵. Ticamības deklarācijas revīzijā vērtējam visu to 52 atskaites punktu apmierinošu izpildi, kuri bija vienīgā maksājuma pamatā, ko Komisija 2021. gadā veica dalībvalstij (Spānijai). Mēs arī izskatījām Komisijas sākotnējo novērtējumu par četriem atlasītiem mērķrādītājiem, kuri ir 2022. gada martā Francijai veiktā maksājuma pamatā.

21 Revīziju veicām ANM īstenošanas sākumposmā, kad bija veikts pirmais maksājums, bet pirms ievērojama skaita maksājumu izmaksāšanas. Tāpēc revīzijā galveno uzmanību pievēršām ANM kontroles sistēmas struktūrai 2022. gada aprīļa beigās, nevis tās faktiskajai darbībai.

22 Turklāt mēs neaplūkojam dalībvalstu ANM kontroles sistēmu struktūru vai efektivitāti, taču plānojam to darīt kādā no turpmākajām revīzijām.

23 Šīs revīzijas un mūsu ieteikumu mērķis ir palīdzēt nodrošināt, ka Komisijai ir piemērota kontroles sistēma gan attiecībā uz maksājuma nosacījumu, gan Savienības finanšu interešu efektīvu aizsardzību, ņemot vērā to, ka mehānisma darbības laikā līdz 2026. gada beigām vēl paredzēts veikt daudz ANM izmaksu.

¹⁵ Mūsu 2021. gada pārskats, 10. nodaļa.

Apsvērumi

Pārliecības un pārskatatbildības trūkums ES līmenī Savienības finanšu interešu aizsardzības jomā

24 Šajā ziņojuma iedaļā mēs pārbaudām Komisijas ANM kontroles sistēmu konceptuālā un vispārīgākā ziņā un to, vai un kā tā sekmē atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildes un Savienības finanšu interešu aizsardzības nodrošināšanu. Šajā nolūkā mēs ņemam vērā arī Komisijas novērtējumu par dalībvalstu kontroles sistēmām, kā izklāstīts to ANP, jo tas ir ANM kontroles satvara pirmais elements¹⁶. Mūsu apsvērumi skar pārliecību un pārskatatbildību, un to izklāstām turpmākajos punktos.

Komisijas veiktais novērtējums par kontroles pasākumiem bija visaptverošs, bet tā pamatā daļēji bija vēl neieviestas sistēmas

25 Lai saņemtu atbalstu no ANM, dalībvalstis iesniedza Komisijai nacionālo ANP projektus. Komisija izvērtēja šos plānus, pamatojoties uz Regulā noteiktajiem 11 kritērijiem. Viens no šiem kritērijiem paredz pienācīgas dalībvalstu kontroles sistēmas un pasākumus ar mērķi novērst, atklāt un labot korupcijas, krāpšanas, pārkāpumu, interešu konfliktu un dubultas finansēšanas gadījumus.

26 Īpašajā ziņojumā 21/2022 mēs pārbaudījām, vai Komisija ir novērtējusi dalībvalstu kontroles pasākumus, jo īpaši to struktūru skaidrību, dalībvalstu dažādo iestāžu uzdevumus un pienākumus, plānotās sistēmas un procesus, kā arī nepieciešamās spējas.

27 Kopumā mēs secinām, ka, ņemot vērā procesa sarežģītību un laika ierobežojumus, Komisijas novērtējums par atvēršanas un noturības plāniem bija atbilstīgs. Konkrētāk, attiecībā uz kontroles sistēmām mēs konstatējām, ka Komisijas novērtējumā par dalībvalstu ierosinātajiem kontroles pasākumiem ir pareizi konstatēti trūkumi un nepilnības, kuru novēršanai nepieciešami papildu pasākumi. Tomēr veiktais novērtējums zināmā mērā bija balstīts uz vēl neizveidotu sistēmu aprakstu. Tāpēc tas ir

¹⁶ Īpašais ziņojums 21/2022.

jāapstiprina, veicot papildu darbu uz vietas. Turklāt Komisija ievieša papildu atskaites punktus 16 dalībvalstīm, kurās šo trūkumu vai nepilnību dēļ pirms pirmā maksājuma nepieciešams īstenot papildu pasākumus¹⁷. Pilnībā funkcionējošas kontroles sistēmas trūkums var radīt risku, ka, kamēr šie atskaites punkti nebūs sasniegti, ES finanšu intereses netiks pietiekami aizsargātas.

Ex ante pārbaudēs un ex post revīzijās vērtē atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi

28 Komisijas veiktajās *ex ante* pārbaudēs par dalībvalstu maksājumu pieprasījumiem un ar tām saistītajās *ex post* revīzijās galvenā uzmanība ir vērsta maksājuma nosacījumam un pierādījumiem par dalībvalstu iesniegto atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošu izpildi. Pārbaudes un *ex post* revīzijas saistībā ar atskaites punktiem un mērķrādītājiem neattiecas uz ES un valstu noteikumu neievērošanu (09. punkts).

29 Proti, ja investīciju projekts, ko finansē no ANM, neatbilst ES un valsts noteikumiem, piemēram, par iepirkumu, valsts atbalstu vai izmaksu vai projektu attiecināmību, tas neietekmēs Komisijas sākotnējā novērtējuma rezultātus par attiecīgā mērķrādītāja apmierinošu izpildi. Ja vien mērķrādītājs ir izpildīts, kā aprakstīts Padomes īstenošanas lēmuma pielikumā, Komisijai ir pienākums veikt maksājumu attiecīgajai dalībvalstij¹⁸.

30 Turklāt mēs atzīmējam, ka Regula nosaka horizontālos principus, kas jāievēro¹⁹. Šie principi paredz, ka ar atbalstu no ANM netiek, izņemot pienācīgi pamatotus gadījumus, dublēti valsts izdevumi un tiek ievērots gan princips par Savienības finansējuma papildināmību, kā noteikts Regulas 9. pantā, gan princips “nenodarīt būtisku kaitējumu”. Tā kā Regulā šo principu ievērošana netiek uzskatīta par maksājuma nosacījumu²⁰, tie nav ietverti Komisijas *ex ante* pārbaudēs, ja vien to ievērošana nav obligāta saskaņā ar Padomes īstenošanas lēmumu, kā tas var būt attiecībā uz principu “nenodarīt būtisku kaitējumu”. Šis princips tika pārbaudīts, kad Komisija vērtēja ANP. Attiecībā uz atbilstību principam “nenodarīt būtisku kaitējumu” mēs savā iepriekšējā revīzijā konstatējām, ka Komisijas novērtējuma rezultātā pieņemtie atvēršanas un noturības plāni ietvēra tikai tādu pasākumu, kas atbilst

¹⁷ ECFIN ĢD 2021. gada darbības pārskats, XIV pielikums.

¹⁸ Regula, 24. panta 5. punkts.

¹⁹ Regula, 5. pants.

²⁰ Regula, 24. pants.

minētajam principam, kā novērojām, aplūkojot mūsu izlasē iekļautos pasākumus. Tomēr pasākumi vidiskās ietekmes mazināšanai ANP nav sistemātiski iekļauti kā atskaites punkti vai mērķrādītāji, un pasākumus, kas neatbilst šim principam, var finansēt ārpus mehānisma²¹.

31 Īpašajā ziņojumā 21/2022 mēs arī konstatējam, ka atskaites punkti un mērķrādītāji parasti attiecas tikai uz pasākuma tiešajiem rezultātiem, nevis ietekmi²². Tāpēc ARP novērtējums un maksājumi dalībvalstīm pēc būtības nav atkarīgi no reformu un investīciju ietekmes.

Informācijas trūkums rada pārliecības un pārskatatbildības trūkumu ES līmenī Savienības finanšu interešu aizsardzības jomā

32 Dalībvalstīm kopā ar Komisiju būtu jānodrošina Savienības finanšu interešu efektīva aizsardzība saskaņā ar to attiecīgajiem pienākumiem²³. Dalībvalstis šajā saistībā “veic visus attiecīgos pasākumus, lai aizsargātu Savienības finanšu intereses un nodrošinātu, ka līdzekļu izmantošana saistībā ar pasākumiem, ko atbalsta ar mehānismu, atbilst piemērojamiem Savienības un valsts tiesību aktiem, jo īpaši attiecībā uz krāpšanas, korupcijas un interešu konfliktu novēršanu, atklāšanu un labošanu”²⁴. Šis pienākums ir izklāstīts arī ar dalībvalstīm noslēgtajos finansēšanas nolīgumos. Ja dalībvalstis neatgūst krāpšanas, korupcijas, interešu konflikta vai finansēšanas nolīgumā paredzētu pienākumu, piemēram, dubultas finansēšanas, nopietna pārkāpuma gadījumā nepamatoti izmaksātas summas, attiecīgo summu var atgūt Komisija.

33 Komisija šajā saistībā ECFIN ĢD 2021. gada darbības pārskatā ir definējusi savu “atlikušo atbildību” attiecībā uz Savienības finanšu interešu aizsardzību, norādot, ka “dalībvalstis ir pilnībā atbildīgas par to, lai pārbaudītu, vai ANM finansējums ir pienācīgi izmantots saskaņā ar visiem piemērojamajiem valsts un ES noteikumiem”. Komisijas atbildība attiecas tikai uz trīs nopietniem pārkāpumiem – krāpšanu, korupciju, interešu konfliktu –, un tai jāpilda pienākumi, kas paredzēti finansēšanas nolīgumā, jo īpaši

²¹ Īpašais ziņojums 21/2022, 56.–61. punkts.

²² Īpašais ziņojums 21/2022, VIII punkts.

²³ Apskats 01/2023, 80. punkts.

²⁴ Regula, 22. panta 1. punkts un 54. apsvēruma.

attiecībā uz dubultu finansēšanu²⁵. Attiecīgi ANM revīzijas stratēģija paredz, ka Komisija neveic revīzijas, lai pārbaudītu atbilstību ES un valstu noteikumiem²⁶. Komisijas sistēmu revīzijās galvenā uzmanība tiek pievērsta dalībvalstu sistēmām, kuru mērķis ir novērst, atklāt un labot šos trīs nopietnos pārkāpumus un dubultu finansēšanu.

34 Mūsu pieredze liecina, ka neatbilstība ES un valstu noteikumiem, piemēram, iepirkuma, valsts atbalsta un attiecināmības noteikumiem, ir plaši sastopama arī citās ES izdevumu programmās²⁷ un tāpēc rada būtisku risku. Tomēr mēs atzīmējam, ka atbilstība šādiem noteikumiem nav iekļauta Komisijas sistēmu revīzijās, un šajā saistībā dalībvalstīm ir pieejami vien nedaudzi norādījumi.

35 Tāpēc ES līmenī ir maz pārbaudītas informācijas par to, vai un kā dalībvalstu sistēmas pienācīgi risina būtisko risku, ka ANM finansētie investīciju projekti neatbilst ES un valstu noteikumiem. Tas ietekmē Komisijas sniegtās pārlicības pilnīgumu. Tā neattiecas uz ANM finansēto investīciju projektu atbilstību ES un valstu noteikumiem.

36 Atbildība, ko Komisija uzņemas attiecībā uz Savienības finanšu interešu aizsardzību, ir atspoguļota ECFIN ĢD 2021. gada darbības pārskatā sniegtajā ticamības deklarācijā. Deklarācija aprobežojas ar Regulas 22. panta 5. punktā noteikto konkrēto aspektu. Komisija sniedz pārlicību, ka tā atgūs visas summas, kas atmaksājamas Savienības budžetā, krāpšanas, korupcijas un interešu konflikta gadījumā, ja dalībvalsts to nav izdarījusi vai ja ir konstatēts nopietns finansēšanas nolīguma pārkāpums. Šāds ierobežojums rada pārskatatbildības trūkumu ES līmenī.

Komisija ir izstrādājusi plašu procesu ar mērķi pārbaudīt atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi

37 Komisijas kontroles sistēmai ir jānodrošina, ka ANM maksājumu pamatā ir atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinoša izpilde²⁸. Tai arī jānodrošina, ka netiek atcelti iepriekš izpildītie atskaites punkti un mērķrādītāji.

²⁵ ECFIN ĢD 2021. gada darbības pārskats, 52. lpp.

²⁶ Komisijas revīzijas stratēģija attiecībā uz ANM, 3. lpp.

²⁷ Mūsu 2021. gada pārskats, 1.8. attēls.

²⁸ Regula, 24. panta 3. punkts.

38 Šajā nolūkā Komisija ir izveidojusi procesu, kas paredz veikt *ex ante* pārbaudi, pirms dalībvalsts saņem maksājumu. Pārbaudes pamatā galvenokārt ir dokumentu pārbaude, kurā skata dalībvalstu pierādījumus tam, ka atskaites punkti un mērķrādītāji ir izpildīti apmierinoši. *ex post* revīzijas Komisija veic pēc tam, kad dalībvalsts ir saņēmusi maksājumu.

39 Mēs pārbaudījām Komisijas procedūras un dokumentus, lai novērtētu, vai Komisijas *ex ante* pārbaūžu un *ex post* revīziju struktūra ir tāda, kas ļauj pareizi novērtēt, vai atskaites punkti un mērķrādītāji ir izpildīti. 2021. gada ANM ticamības deklarācijas revīzijas darba ietvaros mēs pārbaudījām arī to, kā Komisija praksē veic *ex ante* pārbaudes nolūkā konstatēt iespējamās nepilnības savās procedūrās.

Atskaites punktu un mērķrādītāju izpildes *ex ante* pārbaūžu process ir plašs, taču dažas problēmas joprojām pastāv

Atskaites punktu un mērķrādītāju izpildes *ex ante* pārbaude paredz plašu novērtēšanas procesu

40 Regulā noteikts, ka Komisijai jānovērtē, vai attiecīgajā Padomes īstenošanas lēmumā definētie atskaites punkti un mērķrādītāji ir apmierinoši izpildīti²⁹. *ex ante* pārbaudēs, kuras Komisija ir noteikusi ANM maksājumiem, būtu jāspēj pārbaudīt, vai dalībvalsts maksājuma pieprasījums ir pamatots ar pierādījumiem par to, ka attiecīgie atskaites punkti un mērķrādītāji ir apmierinoši izpildīti, un tās būtu pienācīgi jādokumentē.

41 Kad attiecīgie saskaņotie atskaites punkti un mērķrādītāji ir izpildīti, dalībvalstis iesniedz Komisijas novērtēšanai pienācīgi pamatotu maksājuma pieprasījumu (10. punkts). Komisija pārbauda pierādījumus, ko dalībvalstis iesniegušas sākotnējā novērtējuma ietvaros par to, vai maksājuma pieprasījumam pamatā esošie atskaites punkti un mērķrādītāji ir izpildīti apmierinoši.

42 Komisijas sākotnējās novērtēšanas procesā ir iesaistīti vairāki dalībnieki. Galvenie no tiem ir ECFIN ĢD un SG RECOVER ģeogrāfiskās struktūrvienības, kurām ir vadošā loma maksājumu pieprasījumu *ex ante* pārbaudē un novērtēšanā. Pēc dalībvalstu maksājuma pieprasījumu iesniegšanas ģeogrāfiskās struktūrvienības atbild par dokumentu pārbaudi un maksājuma pieprasījumam pievienoto pierādījumu novērtēšanu.

²⁹ Regula, 24. panta 3. punkts.

43 Sākotnējās novērtēšanas process ietver dažādus elementus.

- o Ģeogrāfiskās struktūrvienības pastāvīgi sazinās ar dalībvalstu iestādēm, lai uzraudzītu atskaites punktu un mērķrādītāju virzību un izpildi līdz maksājuma pieprasījumu iesniegšanai, kā arī pēc tam.
- o Novērtējumā ir iesaistītas vairākas ECFIN ĢD horizontālās vienības, piemēram, juridiskā vienība ir atbildīga par sākotnējā novērtējuma pārskatīšanu, lai nodrošinātu, ka tas ir juridiski pamatots un pareizs.
- o Komisija vispirms rīko neoficiālas tehniskas apspriedes un pēc tam oficiālas starpdienestu apspriedes ar attiecīgajiem ģenerāldirektorātiem un dienestiem, un to mērķis ir gūt plašākas speciālās zināšanas, kādas citiem Komisijas dienestiem, kas tieši un katru dienu strādā attiecīgajās politikas jomās, ir attiecībā uz konkrēta atskaites punkta vai mērķrādītāja sasniegšanu.

44 Pamatojoties uz iepriekš aprakstīto *ex ante* novērtēšanas procesu un mūsu apspriedēm ar Komisijas dienestiem, uzskatām, ka Komisija ir izstrādājusi plašas *ex ante* pārbaudes atskaites punktu un mērķrādītāju izpildes novērtēšanai. Tomēr mēs konstatējam dažas nepilnības saistībā ar procesa skaidrību un novērtējuma dokumentēšanu, un tās aprakstām turpmākajos punktos.

Dažādie novērtēšanas procesa posmi nav pietiekami precizēti vai dokumentēti

45 Finanšu regulā noteikts, ka efektīvas iekšējās kontroles pamatā ir starptautiskā paraugprakse, un tā jo īpaši ietver pietiekamas revīzijas takas³⁰. Revīzijas takai būtu jāsniedz skaidra izpratne par revīzijas mērķi, avotu un izdarītajiem secinājumiem.

46 Komisija izvēlējās izmantot procesu kalendāru, lai virzītu katra maksājuma pieprasījuma procesu, un tajā apkopotu veicamie pasākumi, atbildīgie dalībnieki un grafiks, kas jāievēro sākotnējā novērtējumā iesaistītajām darba grupām.

47 Katra atskaites punkta vai mērķrādītāja novērtējums ir dokumentēts un apkopots “novērtējuma datu lapā”. Tā ietver savāktās informācijas uzskaiti un Komisijas analīzi, kas veikta atskaites punktu un mērķrādītāju sākotnējā novērtējuma ietvaros.

³⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES, Euratom) 2018/1046 (2018. gada 18. jūlijs) par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam, 36. panta 3. punkts.

48 Gan novērtējuma datu lapā, gan procesu kalendārā ir iekļauta attiecīgā informācija par novērtēšanas procesu, tomēr dažādo dalībnieku ieguldījuma apjoms šā procesa posmos, kas ir sākotnējā novērtējuma pamatā, nav pietiekami detalizēts un dokumentēts. Tāpēc tas ne vienmēr var sniegt pietiekamus pierādījumus par to, ka atskaites punkts vai mērķrādītājs ir pienācīgi novērtēts un dokumentēts vajadzīgajā detalizācijas pakāpē.

Nav skaidrs, kāds ir tehnisko apspriežu ar attiecīgajiem ģenerāldirektorātiem un dienestiem tvērums

49 Lai gan par atskaites punktu un mērķrādītāju izpildes novērtēšanu atbild *SG RECOVER* un ECFIN ĢD, *ex ante* pārbaužu laikā attiecīgajiem ģenerāldirektorātiem un dienestiem var lūgt sniegt tehnisku ieguldījumu novērtēšanā.

50 Ja ģenerāldirektorātu un dienestu politikas ierēdņiem tiek lūgts sniegt tehnisku ieguldījumu, tad jo īpaši tiem lūdz norādīt, vai ir kāds iemesls, kāpēc kādu konkrētu atskaites punktu vai mērķrādītāju nevar novērtēt kā izpildītu apmierinoši. Sākotnējās novērtēšanas procesa beigās un nolūkā pabeigt apspriešanās procesu ģenerāldirektorātiem un dienestiem tiek dota iespēja oficiālas starpdienestu apspriedes laikā paust savu viedokli par vispārējo novērtējumu.

51 Lai gan mēs uzskatām, ka apspriedes ar ekspertiem ir svarīgs novērtēšanas procesa elements, nav skaidri definēts nedz to tvērums, nedz to ģenerāldirektorātu un dienestu, ar ko notikušas apspriedes šajā procesā, loma (**47.** punkts). Turklāt tehnisko apspriežu dokumentācijā ne vienmēr bija rodama skaidra izpratne par atskaites punkta vai mērķrādītāja elementiem/aspektiem, par kuriem notikusi apspriede ar ģenerāldirektorātiem, vai par to, kā tie nonākuši pie šiem secinājumiem. Tā kā nav skaidras informācijas par tehnisko apspriežu būtību un pieņemto novērtēšanas lēmumu, nav arī skaidrs, par ko tieši ir šīs apspriedes. **2. izcēlumā** sniegts piemērs no mūsu 2021. gada ticamības deklarācijas revīzijas darba.

2. izcēlums

Neskaidrs ieguldījums un nepietiekama dokumentācija tehniskajās apspriedēs ar ģenerāldirektorātiem un dienestiem – piemērs

330. atskaites punkts:

“Abi nolikumi attiecas uz vienlīdzīgu atalgojumu sievietēm un vīriešiem, kā arī uz līdztiesības plāniem un to reģistrāciju. Noteikumu mērķi ir: i) nodrošināt atbilstību darba samaksas pārredzamības principam nolūkā konstatēt diskrimināciju nepareizu darba novērtējumu dēļ un ii) izstrādāt līdztiesības plānus un nodrošināt to iekļaušanu publiskajā reģistrā.”

Notika apspriede ar Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorātu (EMPL ĢD), kurš tika aicināts sniegt ieguldījumu šā atskaites punkta novērtēšanā.

Lai gan notika mutiskas diskusijas ar EMPL ĢD dienestiem un oficiālās starpdienestu apspriedes laikā EMPL ĢD neizteica iebildumus, mēs neguvām pierādījumus par to, kāds tieši ir EMPL ĢD ieguldījums novērtējumā. Nav skaidrs, vai tehniskās apspriedes laikā EMPL ĢD dienesti novērtēja, ka atskaites punkts ir izpildīts apmierinoši. Tāpat arī nav skaidrs, kurus atskaites punkta elementus tie ņēma vērā, vai tie tikai apstiprināja, ka nav zināms nekas tāds, kas radītu šaubas par atskaites punktu izpildi.

Tas pats attiecas uz citiem atskaites punktiem (329. un 333.), kas tika novērtēti vienlaikus ar 330. atskaites punktu³¹.

Novērtējuma dokumentācija ir nepilnīga

52 Komisija savu novērtējumu par atskaites punktu vai mērķrādītāju apmierinošu izpildi pamato ar to aprakstā un saistītā pasākuma aprakstā ietvertajiem attiecīgajiem elementiem, no kuriem abi ir noteikti attiecīgajā Padomes īstenošanas lēmumā, un ņem vērā darbības kārtību.

53 Savā 2021. gada pārskatā mēs konstatējām, ka pasākuma apraksts Padomes īstenošanas lēmuma pielikumā ne vienmēr bija saskaņots ar attiecīgo atskaites punktu un/vai mērķrādītāju. Tādējādi tas bija neskaidrs, un novērtējumam būtiskus elementus varēja dažādi interpretēt³². Tomēr mēs neradām pamatojumu tam, kāpēc Komisija uzskatīja, ka daži pasākuma aprakstā definētie elementi ir novērtējumam nebūtiski. Mēs arī konstatējām, ka Komisijas norādījumos par atskaites punktu un mērķrādītāju

³¹ Padomes īstenošanas lēmuma pielikums.

³² Mūsu 2021. gada pārskats, 10.24.–10.26. punkts.

apmierinošas izpildes novērtēšanu šāds pamatojums nebija sniegts un tāpēc nebija skaidri prasīta tā dokumentācija. Skaidru norādījumu un dokumentācijas trūkums šādās situācijās apgrūtināja vai pat padarīja neiespējamu trešai personai, kura nav iesaistīta sarunās par ANP vai kurai nebija iepriekšēju zināšanu par procesu, saprast un ievērot Komisijas pamatojumu.

Vēl nav ieviesta maksājuma apturēšanas metode

54 Summa, kas pēc maksājuma pieprasījuma iesniegšanas izmaksāta dalībvalstij, ne vienmēr ir balstīta uz aplēsēm par izmaksām, kuras radīsies, lai sasniegtu maksājuma pieprasījumā iekļautos atskaites punktus un mērķrādītājus, bet drīzāk ir rezultāts sarunām ar attiecīgo dalībvalsti. Šajās sarunās tiek ņemts vērā atskaites punktu un mērķrādītāju īpatsvars, kā arī to salīdzinošā nozīme³³. Ja Komisija konstatē, ka atskaites punkti vai mērķrādītāji nav apmierinoši izpildīti, Regulā ir noteikts, ka “visas finanšu iemaksas vai tās daļas un attiecīgā gadījumā aizdevuma maksājums tiek apturēts”³⁴. Apturēšanu nevar atcelt, ja vien dalībvalstis sešu mēnešu laikā neiesniedz Komisijai pierādījumus par atskaites punktu vai mērķrādītāju apmierinošu izpildi, pretējā gadījumā Komisijai ir proporcionāli jāsamazina finanšu iemaksas vai (attiecīgā gadījumā) aizdevuma summa. Savā 2021. gada pārskatā ziņojām, ka Komisija vēl nav izstrādājusi metodoloģiju apturamās summas noteikšanai³⁵.

55 Lai gan metodoloģija neietekmētu atskaites punktu un mērķrādītāju *ex ante* novērtējumu, tās neesamība nozīmē, ka trūkst svarīga ANM kontroles sistēmas elementa, kas nodrošina ANM maksājumu pareizību. Šādas metodoloģijas trūkums arī mazina ANM kārtības pārredzamību attiecībā uz dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām, jo kritēriji, pēc kuriem aprēķina atskaites punktu un mērķrādītāju neizpildes finansiālo ietekmi, ir neskaidri. Šajā saistībā mēs atsaucamies uz mūsu [2021. gada pārskata](#) 10.2. ieteikumu.

³³ Mūsu [īpašais ziņojums 21/2022](#), 73. punkts.

³⁴ [Regula](#), 24. panta 6. punkts.

³⁵ Mūsu [2021. gada pārskats](#), 10.28. punkts.

Ar *ex post* revīzijām varētu palīdzēt nodrošināt, ka par atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi paziņotie dati ir precīzi

56 Lai gan Komisijas *ex ante* pārbaūžu pamatā galvenokārt ir dokumentu pārbaudes, tomēr *ex post* revīzijas ļauj Komisijai pārbaudīt situāciju uz vietas. *ex post* revīzijas ir paredzētas Finanšu regulā³⁶ un finansēšanas nolīgumos, kas noslēgti ar dalībvalstīm. To mērķis ir atklāt un labot visus neizpildīta atskaites punkta vai mērķrādītāja gadījumus, kas var atklāties tikai pēc maksājumu veikšanas. Šo revīziju pamatā būtu jābūt visai attiecīgajai informācijai, skaidrām un labi izstrādātām procedūrām un atbilstīgam riska novērtējumam.

57 Mēs vērtējam, vai Komisijas *ex post* revīziju struktūra ir piemērota šā mērķa sasniegšanai. Mēs nevarējām pārbaudīt Komisijas *ex post* revīziju praktisko īstenošanu (21. punkts).

58 Attiecībā uz atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi Komisija veic uz risku balstītas *ex post* revīzijas, kas papildina tās *ex ante* pārbaudes. Turklāt Komisija veic sistēmas revīzijas par atskaites punktiem un mērķrādītājiem, galveno uzmanību pievēršot datu vākšanai un ziņošanai par atskaites punktiem un mērķrādītājiem dalībvalstīs.

59 Sistēmas revīzijas par atskaites punktiem un mērķrādītājiem ir paredzētas, lai novērtētu datu pārvaldības un IT vai citas sistēmas, kuru mērķis ir uzglabāt, vākt, apkopot un paziņot datus par atskaites punktiem un mērķrādītājiem, kā arī pārbaudīt par sasniegtajiem atskaites punktiem un mērķrādītājiem paziņoto datu ticamību (ieskaitot to apkopošanu).

60 Revīzijas par atskaites punktiem un mērķrādītājiem ir balstītas uz risku un aptver visus atskaites punktus un mērķrādītājus, kas Komisijas riska novērtējumā identificēti ar atzīmi “augsts risks”, un atkarībā no pieejamajiem resursiem – pēc iespējas vairāk no tiem, kas klasificēti kā “vidējs risks”. Tas tiek darīts, lai uz vietas apstiprinātu informāciju, ko dalībvalstis sniedza Komisijai *ex ante* pārbaudes posmā.

61 Komisija atlasa revidējamās dalībvalstu iestādes, atskaites punktus un mērķrādītājus, pamatojoties gan uz vispārēju riska novērtējumu, gan uz maksājuma pieprasījuma riska novērtējumu. Revidējamās dalībvalstis sākotnēji tiek atlasītas arī, pamatojoties uz to sagatavotību un iesniegto maksājuma pieprasījumu grafiku.

³⁶ Finanšu regula, 74. panta 6. punkts.

62 Riska novērtējumu pamatā ir vairāki faktori, tostarp:

- o valsts kontroles sistēmu sarežģītība;
- o dalībvalstu veiktās revīzijas;
- o risks, ka ANP pasākumi tiek līdzfinansēti no citiem ES fondiem;
- o galasaņēmēju veidi.

63 Atskaites punktu un mērķrādītāju revīziju mērķis ir sniegt *ex post* papildu pārlicību par to apmierinošu izpildi, savukārt ar atskaites punktiem un mērķrādītājiem saistīto sistēmu revīziju mērķis ir nodrošināt, ka valstu sistēmas informācijas vākšanai un glabāšanai nolūkā ziņot par atskaites punktiem un mērķrādītājiem ir piemērotas un uzticamas.

64 ECFIN ĢD “aptaujas plāns” sniedz detalizētus norādījumus par šīm atskaites punktu un mērķrādītāju revīzijām un sistēmu revīzijām, kā arī vairākas veidnes, kas tajās jāizmanto.

65 Pēc *ex post* revīziju plānošanas dokumentu pārbaudes mēs uzskatām, ka tie kopumā ir labi izstrādāti attiecībā uz plānoto darbu un dokumentāciju, bet to efektīvu īstenošanu var novērtēt tikai vēlākā posmā. Revīzijas darba sākotnējā plānošana 2022. un 2023. gadam arī norāda uz plašu tvērumu. Revīzijas tika plānotas 20 dalībvalstīs – 20 revīzijas par datu pārvaldības un IT sistēmām un septiņas – ar mērķi pārbaudīt paziņoto datu ticamību.

Norādījumu trūkums palielina risku nekonstatēt tādu pasākumu atcelšanu, kam iepriekš izpildīti atskaites punkti un mērķrādītāji

66 Ja atskaites punkts vai mērķrādītājs, kas ir izpildīts un par kuru ir veikts maksājums, ir jēgpilns un efektīvs, to vēlāk nevajadzētu atcelt. Regulā šis risks ir ņemts vērā un norādīts: “Apmierinoši izpildīti starpposma rādītāji un mērķrādītāji nozīmē, ka attiecīgā dalībvalsts nav atcēlusi pasākumus, kas saistīti ar iepriekš apmierinoši izpildītiem starpposma rādītājiem un mērķrādītājiem”³⁷. Saskaņā ar finansēšanas nolīgumiem dalībvalsts maksājuma pieprasījumā būtu jāapstiprina, ka tas patiešām tā ir.

³⁷ Regula, 24. panta 3. punkts.

67 Dalībvalstu apliecinājums ir galvenais kontroles elements attiecībā uz tādu pasākumu atcelšanu, kas saistīti ar iepriekš izpildītiem atskaites punktiem vai mērķrādītājiem. Turklāt Komisija uzskata, ka, tā kā ģeogrāfiskās struktūrvienības pastāvīgi uzrauga un rīko diskusijas ar dalībvalstu iestādēm, tās spēj arī identificēt atceltus atskaites punktus un mērķrādītājus.

68 Atcelšana var notikt tikai pēc tam, kad ir novērtēts, ka atskaites punkts vai mērķrādītājs ir apmierinoši izpildīts, un tāpēc to nevar pārbaudīt ar *ex ante* procedūrām. Tāpēc pārbaudes darbs attiecībā uz tādu pasākumu atcelšanu, kam iepriekš izpildīti atskaites punkti vai mērķrādītāji, ir jāveic *ex post*.

69 Līdz šim Komisija nav izstrādājusi nekādus norādījumus par to, ko tieši nozīmē pasākuma atcelšana saistībā ar iepriekš izpildītu atskaites punktu vai mērķrādītāju, par apstākļiem, kādos uzskata, ka šāda atcelšana ir notikusi, vai par to, kā Komisijas dienestiem un dalībvalstu iestādēm tas būtu jāuzrauga. Šādu norādījumu trūkums palielina risku, ka dalībvalstis un Komisija var nespēt pienācīgi un saskaņoti apzināt visus atceltos atskaites punktus un mērķrādītājus.

70 Turklāt Komisija vēl nav sniegusi norādījumus par tāda pasākuma atcelšanas ietekmi, kas saistīts ar iepriekš izpildītu atskaites punktu vai mērķrādītāju, uz agrāku vai kārtējo maksājuma pieprasījumu.

Komisijas kontroles mehānismi varētu noderēt dalībvalstu sistēmu novērtēšanai, bet procedūras, ko izmanto ziņošanai par krāpšanu un trūkumu novēršanai, ir ierobežotas

Plānotas Komisijas revīzijas varētu ļaut izvērtēt dalībvalstu kontroles sistēmas saistībā ar krāpšanu, korupciju, interešu konfliktiem un dubultu finansēšanu

71 Savienības finanšu interešu aizsardzība nozīmē, ka ANM īstenošanā ir jāievēro piemērojamie Savienības un valstu tiesību akti, jo īpaši attiecībā uz krāpšanas, korupcijas un interešu konfliktu novēršanu, atklāšanu un labošanu. Tas attiecas arī uz dubultas finansēšanas risku.

72 Komisija atsauca uz savu lomu ES finanšu interešu aizsardzībā, kas paredz uzņemt atlikušo atbildību, kura aprobežojas ar to, ka tiek nodrošināts, ka dalībvalstīs ir atbilstošas sistēmas un Komisijai iejaucas tikai gadījumos, kad dalībvalstis nepilda savus kontroles pienākumus attiecībā uz krāpšanas, korupcijas un interešu konfliktu, kā arī dubultas finansēšanas novēršanu, atklāšanu un labošanu (**33.** punkts).

73 Komisijas plānotās revīzijas atspoguļo šo ierobežojumu, un galvenā uzmanība tajās tiks pievērsta dalībvalstu kontroles sistēmām krāpšanas, korupcijas, interešu konfliktu un dubultas finansēšanas novēršanai, atklāšanai un labošanai. Šo revīziju pamatā būtu jābūt visai attiecīgajai informācijai, skaidrām un labi izstrādātām procedūrām un atbilstīgam riska novērtējumam. Mēs esam pārbaudījuši Komisijas procedūru un plānošanas dokumentus par šīm revīzijām.

74 Komisija savā revīzijas stratēģijā ir definējusi revīzijas darbu saistībā ar Savienības finanšu interešu aizsardzību.

75 ANM revīzijas stratēģijā paredzēts, ka Komisijai ANM īstenošanas gaitā katrā dalībvalstī ir jāveic vismaz viena atsevišķa sistēmas revīzija. Šo revīziju mērķis ir sniegt Komisijai pārliecību, ka dalībvalstu kontroles sistēmas spēj novērst, atklāt un labot krāpšanas, korupcijas, interešu konflikta un dubultas finansēšanas gadījumus. Sākotnējā 2022. un 2023. gada revīzijas darba plānošanā tika paredzēta 21 revīzija par ES finanšu interešu aizsardzību.

76 Sistēmas revīzijas par krāpšanas, korupcijas, interešu konfliktu un dubultas finansēšanas jautājumiem varētu ļaut Komisijai novērtēt šajā nolūkā ieviestās dalībvalstu sistēmas, taču šādu revīziju efektivitāti var vērtēt tikai vēlāk. Turklāt mēs konstatējam ierobežojumus, kas ietekmē atsevišķus Komisijas kontroles sistēmas elementus, par kuriem mēs ziņojam turpmākajos punktos.

Ierobežota informācija par dalībvalstu revīzijām var ietekmēt to pārvaldības deklarāciju un kopsavilkumu pievienoto vērtību

77 Dalībvalstu maksājuma pieprasījumam jāpievieno pārvaldības deklarācija, ko papildina valsts līmenī veikto revīziju kopsavilkums (**10.** punkts), kuru ECFIN ĢD izskata, lai noteiktu informāciju, kas varētu būt būtiska atskaites punktu un mērķrādītāju izpildes *ex ante* pārbaudēm vai revīzijām. Dalībvalstu pārvaldības deklarācijām ir jāsniedz pārliecība, ka līdzekļi tika pārvaldīti saskaņā ar visiem piemērojamajiem ES un valstu noteikumiem, jo īpaši tiem, kas attiecas uz izvairīšanos no interešu konfliktiem, krāpšanas novēršanu un korupciju. Dalībvalstīm arī jāapstiprina, ka revīzijās konstatētie

pārkāpumi ir attiecīgi laboti un līdzekļi ir pienācīgi atgūti no galasaņēmējiem. Komisija pārbauda šos dokumentus, lai noskaidrotu, vai ir konstatētas sistēmu nepilnības vai atsevišķi krāpšanas, korupcijas vai interešu konflikta gadījumi un vai tika veikti korektīvi pasākumi nolūkā aizsargāt Savienības finanšu intereses. Attiecībā uz pirmajiem maksājuma pieprasījumiem tā arī pārbauda, vai ir izpildīti ANP novērtējuma laikā pievienotie kontroles un revīzijas atskaites punkti.

78 Pārvaldības deklarāciju un revīziju kopsavilkumu pievienotā vērtība būs atkarīga no valsts iestāžu revīzijas darba apjoma un kvalitātes. Komisija publicēja norādījumus dalībvalstīm par Atvēršanas un noturības mehānisma revīziju kopsavilkuma sagatavošanu, un tajos noteikts, kāda veida informācija kopsavilkumos būtu jāiekļauj, un paskaidrots, kāda veida revīzijas jāveic dalībvalstu iestādēm. Mēs atzīmējam, ka nav precīzu norādījumu par šādu revīziju tvērumu un struktūru, jo Regula šajā ziņā nenodrošina juridisko pamatu.

79 Attiecībā uz četriem 2021. gadā saņemtajiem maksājuma pieprasījumiem Komisija norādīja, ka, ņemot vērā īso laikposmu no plānu apstiprināšanas līdz šo maksājuma pieprasījumu iesniegšanai, valsts iestāžu veiktā revīzijas darba tvērums kopumā bija ierobežots³⁸. Komisijas informācija par revīziju kopsavilkumu pamatā esošā revīzijas darba kvalitāti un par to, uz kuriem ANM elementiem dalībvalstu revīzijās būs vērsta galvenā uzmanība ANM darbības laikā, ir balstīta uz informācijas apmaiņu ar valstu revīzijas iestādēm un tās novērtējumu par valsts revīzijas stratēģijām. Komisija mūs informēja, ka tā plānoja gūt pārlicību no valsts revīziju rezultātiem tikai tad, ja to ticamību bija apstiprinājis Komisijas revīzijas darbs.

Ziņošana par krāpšanu un pamatnostādnes nepilnību novēršanai dalībvalstu sistēmās nav pilnībā izstrādātas

Trūkst centralizētas un standartizētas pieejas attiecībā uz ziņošanu par krāpšanu

80 Attiecībā uz kohēzijas fondiem dalībvalstu iestādēm ir pienākums ziņot Komisijai par visiem krāpnieciskiem un ar krāpšanu nesaistītiem pārkāpumiem, kas atklāti Pārkāpumu pārvaldības sistēmā (*IMS*). Komisija izmanto šo *IMS* kā vienu no elementiem, kas sniedz informāciju tās krāpšanas riska novērtējumam un krāpšanas apkarošanas stratēģijai – tie ir svarīgi revīziju un kontroles mehānismu mērķu noteikšanas elementi. Pretēji dalībvalstu pienākumam ziņot par kohēzijas politikas īstenošanu pienākums ziņot Komisijai par krāpnieciskiem un ar krāpšanu nesaistītiem

³⁸ ECFIN ĢD 2021. gada darbības pārskats, 60. lpp.

pārkāpumiem, kas atklāti ANM īstenošanā, paredz ziņošanu pārvaldības deklarācijā, bet neprasa izmantot integrētu IT sistēmu.

81 Dalībvalstīm pārvaldības deklarācijā ir jāziņo par visiem konstatētajiem krāpšanas, korupcijas un interešu konflikta gadījumiem (un veiktajiem korektīvajiem pasākumiem). Atšķirībā no *IMS* sistēmas nav skaidrs, kurā brīdī būtu jāziņo par krāpšanas gadījuma atklāšanu, vai ir noteikts paziņošanas sliekšnis un kāda standarta informācija būtu jāpaziņo par katru gadījumu un par veiktajiem korektīvajiem pasākumiem. Tā kā Komisijas līmenī nav centralizētas un standartizētas informācijas par aizdomām par krāpšanas, interešu konflikta un korupcijas gadījumiem, ko atklājušas dalībvalstu iestādes, ir grūti veikt pienācīgu krāpšanas riska novērtējumu, tomēr tas ir būtisks efektīvai *ex post* revīziju mērķu noteikšanai saistībā ar Savienības finanšu interešu aizsardzību.

82 Komisijai kopā ar dalībvalstīm ir pienākums katru gadu ziņot Eiropas Parlamentam un Padomei par pasākumiem, kas veikti, lai apkarotu krāpšanu un citas nelikumīgas darbības, kuras apdraud ES finanšu intereses (ziņojums par Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzību). Šā ziņojuma viens no galvenajiem elementiem ir ikgadējā informācija un dati par krāpšanu un pārkāpumiem, kas skar ES izdevumus. Tā kā Komisijas līmenī nav centralizētas un standartizētas informācijas par krāpšanu un citām nelikumīgām darbībām, kas ietekmē ANM maksājumus, pastāv risks, ka Komisijas ikgadējais ziņojums par Eiropas Savienības finanšu interešu aizsardzību sniegs nepilnīgu priekšstatu.

Pašlaik par neuzticamiem darījumu partneriem netiek paziņots, un tie netiek arī izslēgti

83 Pašlaik dalībvalstīm nav pienākuma izmantot Komisijas agrīnas atklāšanas un izslēgšanas sistēmu (*EDES*) pasākumiem, kurus īsteno saskaņā ar ANM. Tas nozīmē, ka viens no Savienības finanšu interešu aizsardzībai pieejamajiem instrumentiem nav piemērojams ANM.

84 Tāpēc savā atzinumā par ierosināto Finanšu regulas pārstrādāšanu mēs atzinīgi vērtējam arī Komisijas ierosinājumu nodrošināt pienācīgu izslēgšanas kārtību izdevumu programmās tiešajā pārvaldībā, piemēram, ANM, kur atbalsta saņēmēji ir dalībvalstis³⁹.

³⁹ Atzinums 06/2022 (saskaņā ar LESD 322. panta 1. punktu) attiecībā uz priekšlikumu Eiropas Parlamenta un Padomes regulai par finanšu noteikumiem, ko piemēro Savienības vispārējam budžetam (pārstrādāta redakcija).

EDES efektīvas darbības atslēga būs informācijas par potenciāli neuzticamiem darījumu partneriem pieejamība un tās uzticamība.

Nav izstrādāti iekšējie norādījumi attiecībā uz korekcijām

85 Regula paredz Komisijai tiesības iejaukties, ja tā konstatē, ka dalībvalsts sistēma pienācīgi neaizsargā Savienības finanšu intereses. Tajā norādīts, ka Komisijai ir tiesības “proporcionāli samazināt no mehānisma sniegto atbalstu un atgūt visas Savienības budžetā maksājamās summas vai pieprasīt aizdevuma atmaksu pirms termiņa krāpšanas, korupcijas un interešu konflikta gadījumos, kuri ietekmē Savienības finanšu intereses un kuros dalībvalsts nav veikusi korektīvus pasākumus, vai gadījumos, kad ir noticis no šādiem nolīgumiem izrietoša pienākuma nopietns pārkāpums”⁴⁰.

86 Tajā pašā pantā paredzēts: “Lemjot par atgūstamo summu un samazinājumu vai pirms termiņa atmaksājamo summu, Komisija ievēro proporcionalitātes principu un ņem vērā to, cik nopietns ir krāpšanas, korupcijas un interešu konflikts, kas ietekmē Savienības finanšu intereses, vai cik nopietns ir pienākuma pārkāpums”.

87 Lai gan finansēšanas nolīgumos ir vispārīgi noteikumi par vienotas likmes korekcijām, Komisija vēl nav izstrādājusi iekšējos norādījumus par šo vienoto likmju piemērošanu. Mēs atsaucamies, piemēram, uz dokumentu “[Pamatnostādnes par to, kā aprēķināmas finanšu korekcijas grāmatojumu atbilstības noskaidrošanas un finansiālās noskaidrošanas procedūrā](#)”.

88 Iekšējo norādījumu trūkums par šo vienoto likmju piemērošanu mazina pārredzamību un nenodrošina ANM kārtības konsekvenci attiecībā pret dalībvalstīm un citām ieinteresētajām personām⁴¹.

⁴⁰ Regula, 22. panta 5. punkts.

⁴¹ Apskats 01/2023, 106. punkts.

Secinājumi un ieteikumi

89 ANM ir jauns īstenošanas modelis, kurā Komisijas maksājums dalībvalstij ir balstīts uz atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi. Mēs secinām, ka salīdzinoši īsā laikā Komisija ir izstrādājusi kontroles sistēmu, kas ietver plašu *ex ante* pārbaūžu kopumu un papildina revīzijas uz vietas, lai novērtētu, vai atskaites punkti un mērķrādītāji ir izpildīti apmierinoši. Tomēr šī kontroles sistēma sniedz maz pārbaudītas informācijas ES līmenī par to, ka ANM finansētie investīciju projekti atbilst ES un valstu noteikumiem. Šādas informācijas trūkums ietekmē pārlicību, ko Komisija var sniegt par finanšu interešu aizsardzību, un palielina pārskatatbildības trūkumu ES līmenī.

90 Mēs konstatējam, ka Komisija veic plašas *ex ante* pārbaudes, lai novērtētu, vai atskaites punkti un mērķrādītāji ir izpildīti, ir plašas. Kā ziņots [2021. gada pārskata](#) 10. nodaļā, mēs konstatējam, ka Komisijas novērtējuma dokumentācijā bija ierobežojumi un ka vēl nav pieejama metode maksājuma (daļējai) apturēšanai vai samazināšanai, par ko sniedzām 10.1. un 10.2. ieteikumu. Mēs arī norādījām, ka dažādo sākotnējā novērtējuma posmu tvēruma un mērķu definēšanu un dokumentēšanu varētu uzlabot, jo īpaši attiecībā uz tehniskām apspriedēm ar citiem ģenerāldirektorātiem un dienestiem ([40.–55. punkts](#)).

1. ieteikums. Uzlabot *ex ante* pārbaūžu procedūras

Pamatojoties uz līdz šim gūto pieredzi, Komisijai jāturpina izstrādāt procedūras ar mērķi nodrošināt pienācīgu novērtējuma dokumentēšanu un precizēt tehnisko apspriežu ar citiem ģenerāldirektorātiem un dienestiem nozīmi un tvērumu.

ieviešanas mērķtermiņš: 2023. gads.

91 Komisija ir paredzējusi plašas *ex post* revīzijas par atskaites punktu un mērķrādītāju izpildi. Revīzijas darba plānošana 2022. gadam arī liecina par to, ka dalībvalstis būs plaši ietvertas. Tomēr plānoto *ex post* revīziju piemērotību varēs novērtēt tikai nākotnē ([56.–65. punkts](#)).

92 ANM sekmīga īstenošana ir atkarīga no tā, vai atskaites punkti vai mērķrādītāji ir izpildīti un pēc tam netiek atcelti. Mēs atzīmējam, ka pašlaik nav norādījumu, kuri nodrošinātu konsekventu izpratni par to, kas ir tāda pasākuma atcelšana, kas saistīts ar iepriekš izpildītu atskaites punktu vai mērķrādītāju, kā tiek mazināts šādas atcelšanas risks un kā tas ietekmētu iepriekšējos un kārtējos maksājumus ([66.–70. punkts](#)).

2. ieteikums. Izstrādāt norādījumus par tāda pasākuma atcelšanu, kas saistīts ar iepriekš izpildītu atskaites punktu vai mērķrādītāju

Komisijai jāizstrādā norādījumi un procedūras tāda pasākuma atcelšanai, kas saistīts ar iepriekš izpildītu atskaites punktu un mērķrādītāju, lai nodrošinātu šā pasākuma konsekventu interpretāciju un īstenošanu.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2023. gads.

93 Komisija izstrādāja plānošanas dokumentus par sistēmu revīzijām, kuru mērķis ir aptvert katras dalībvalsts kontroles sistēmu Savienības finanšu interešu aizsardzībai (71.–76. punkts). Tomēr mēs norādām, ka šīs revīzijas aptvers tikai dalībvalstu sistēmas saistībā ar krāpšanu, korupciju, interešu konfliktiem un dubultu finansēšanu. Tādējādi ES līmenī ir maz pārbaudītas informācijas par ANM finansēto investīciju projektu atbilstību ES un valstu noteikumiem. Šādas informācijas trūkums ietekmē pārlicību, ko Komisija var sniegt ES līmenī. Atbildība, ko Komisija uzņemas attiecībā uz Savienības finanšu interešu aizsardzību, ir atspoguļota ECFIN ĢD 2021. gada darbības pārskatā sniegtajā ticamības deklarācijā. Tā tikai nodrošina, ka Komisija atgūst visas summas krāpšanas, korupcijas un interešu konflikta gadījumā, ja dalībvalsts to nav izdarījusi vai ja ir konstatēts nopietns finansēšanas nolīguma pārkāpums (28.–36. punkts).

3. ieteikums. Novērst pārlicības trūkumu ES līmenī attiecībā uz atbilstību ES un valstu noteikumiem

Komisijai jānosaka pasākumi, kas vajadzīgi, lai novērstu pārlicības trūkumu ES līmenī attiecībā uz ANM finansēto investīciju projektu atbilstību ES un valstu noteikumiem.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2023. gads.

94 Mēs uzskatām, ka dalībvalstu pārvaldības deklarāciju un revīziju kopsavilkumu patiesā vērtība lielā mērā būs atkarīga no šo revīziju tvēruma un kvalitātes, un atzīmējam, ka nav precīzu norādījumu par šādu revīziju aptvērumu un izstrādi. Valsts iestāžu veiktā revīzijas darba apjoms pirmajā gadā kopumā bija ierobežots. Komisijas informācija par revīzijas darba kvalitāti ir balstīta uz informācijas apmaiņu ar valstu revīzijas iestādēm un to valsts revīzijas stratēģiju novērtējumu (77.–79. punkts).

95 Attiecībā uz ziņošanu par krāpšanu saistībā ar ANM (**80.–84.** punkts) mēs konstatējam turpmāk minēto.

- Tas, ka Pārkaņpumu pārvaldības sistēmā trūkst centralizētas un standartizētas informācijas par krāpšanu, nozīmē, ka dati, kas ir pieejami, lai atbalstītu sistēmu revīziju plānošanu un mērķu noteikšanu, ir nepilnīgi.
- Pašlaik par neuzticamiem darījumu partneriem (galasaņēmējiem) netiek nedz paziņots Agrīnās atklāšanas un izslēgšanas sistēmā, nedz tie tiek izslēgti no ES finansējuma saņemšanas. Tomēr to paredz ierosinātie Finanšu regulas (pārstrādātās redakcijas) noteikumu grozījumi.

4. ieteikums. Saskaņot ziņošanu par krāpšanu, kas saistīta ar ANM

Komisijai jāaskaņo ziņošana par krāpšanu saistībā ar ANM un jāreģistrē ar ANM saistīti krāpšanas un citu nelikumīgu darbību gadījumi Pārkaņpumu pārvaldības sistēmā.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2023. gads.

96 Ar dalībvalstīm parakstītajos finansēšanas nolīgumos ir paredzēti dažādi vienotas likmes korekciju līmeņi gadījumā, ja dalībvalsts kontroles sistēmā Komisija konstatē trūkumu, kura dēļ tiek nopietni pārkaņpts tās pienākums aizsargāt Savienības finanšu intereses, kā noteikts finansēšanas nolīgumā. Tomēr pašreizējās dažādu līmeņu definīcijas neļauj konsekventi piemērot šādas vienotas likmes (**85.–88.** punkts).

5. ieteikums. Izstrādāt iekšējos norādījumus par korekcijām

Komisijai jāizstrādā iekšējie norādījumi par to, kā piemērot finansēšanas nolīgumos noteiktās vienotās likmes korekcijas attiecībā uz nepilnībām dalībvalstu kontroles sistēmās, kuras aizsargā Savienības finanšu intereses.

Ieviešanas mērķtermiņš: 2023. gads.

Šo ziņojumu 2023. gada 15. februāra sēdē Luksemburgā pieņēma V apakšpalāta, kuru vada Revīzijas palātas loceklis *Jan Gregor*.

Revīzijas palātas vārdā —

Tony Murphy
priekšsēdētājs

Saīsinājumi

ANM: Atveseļošanas un noturības mehānisms

ANP: atveseļošanas un noturības plāns

ECFIN ĢD: Ekonomikas un finanšu lietu ģenerāldirektorāts

EDES: Agrīnas atklāšanas un izslēgšanas sistēma

EFK: Ekonomikas un finanšu komiteja

EMPL ĢD: Nodarbinātības, sociālo lietu un iekļautības ģenerāldirektorāts

ĢD: ģenerāldirektorāts

IMS: Pārkāpumu pārvaldības sistēma

NGEU: *NextGenerationEU*

SG RECOVER: Komisijas Ģenerālsekretariāta Atveseļošanas un noturības darba grupa

Glosārijs

Atveseļošanas un noturības mehānisms (ANM): ES finansiālā atbalsta mehānisms, kura mērķis ir mazināt Covid-19 pandēmijas ekonomiskās un sociālās sekas un veicināt zaļo un digitālo pārkārtošanos.

Atveseļošanas un noturības plāns: dokuments, kurā izklāstītas reformas un ieguldījumi, ko dalībvalstis paredzējušas saskaņā ar Atveseļošanas un noturības mehānismu.

EDES: sistēma, ko Komisija izveidojusi, lai pastiprinātu Savienības finanšu interešu aizsardzību un nodrošinātu pareizu finanšu pārvaldību. *EDES* mērķis ir aizsargāt Savienības finanšu intereses pret neuzticamām personām un organizācijām, kas piesakās uz ES līdzekļiem vai ir uzņēmušās juridiskas saistības ar Komisiju, citām Savienības iestādēm, struktūrām, birojiem vai aģentūrām.

Ekonomikas un finanšu komiteja: Eiropas Savienības komiteja, kas izveidota, lai veicinātu politikas koordināciju starp dalībvalstīm.

NextGenerationEU: finansējuma pakete ar mērķi palīdzēt ES dalībvalstīm atgūties no Covid-19 pandēmijas ekonomiskās un sociālās ietekmes.

Pārkāpumu pārvaldības sistēma: lietojumprogramma, ko dalībvalstis izmanto, lai *OLAF* ziņotu par pārkāpumiem, tostarp aizdomām par krāpšanu.

Komisijas atbildes

<https://www.eca.europa.eu/lv/Pages/DocItem.aspx?did=63634>

Laika grafiks

<https://www.eca.europa.eu/lv/Pages/DocItem.aspx?did=63634>

Revīzijas darba grupa

ERP īpašajos ziņojumos tiek atspoguļoti rezultāti, kas iegūti, revidējot ES politikas jomas un programmas vai ar pārvaldību saistītus jautājumus konkrētās budžeta jomās. ERP atlasa un izstrādā šos revīzijas uzdevumus tā, lai tiem būtu pēc iespējas lielāka ietekme, proti, tiek ņemts vērā risks, kādam pakļauta lietderība vai atbilstība, attiecīgo ienākumu vai izdevumu apjoms, paredzamie notikumi, kā arī politiskās un sabiedrības intereses.

Šo lietderības revīziju veica V apakšpalāta, kuru vada ERP loceklis *Jan Gregor* un kura revidē ES finansēšanu un pārvaldību. Revīziju vadīja ERP loceklis *Tony Murphy*, atbalstu sniedza biroja vadītājs *Wolfgang Stolz* un biroja atašēji *Brian Murphy* un *Peter Borsos*; atbildīgā vadītāja *Judit Oroszki*; darbuzdevuma vadītājs *Gediminas Macys* un revidenti *Kristina Kosor* un *Raymond Larkin*. Lingvistisko atbalstu sniedza *Valérie Tempez*.

No kreisās: Peter Borsos, Judit Oroszki, Kristina Kosor, Tony Murphy, Brian Murphy, Gediminas Macys, Wolfgang Stolz, Raymond Larkin, Valérie Tempez.

AUTORTIESĪBAS

© Eiropas Savienība, 2023

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) atkalizmantošanas politiku nosaka ar [ERP Lēmumu Nr. 6–2019](#) par atvērto datu politiku un dokumentu atkalizmantošanu.

Ja vien nav norādīts citādi (piemēram, individuālās autortiesību norādēs), ERP saturs, kurš pieder ES, ir licencēts saskaņā ar šādu starptautisku licenci: [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licence](#). Tādējādi atkalizmantošana parasti ir atļauta, ja tiek sniegtas pienācīgas atsauces un norādītas visas izmaiņas. ERP saturs atkalizmantošana nedrīkst sagrozīt tā sākotnējo nozīmi vai jēgu. ERP nav atbildīga par atkalizmantošanas sekām.

Jāsaņem papildu atļauja, ja konkrētā saturā attēlotas identificējamas privātpersonas, piemēram, ERP darbinieku fotoattēlos, vai ja tas ietver trešās personas darbu.

Ja šāda atļauja ir saņemta, tā atceļ un aizstāj iepriekš minēto vispārējo atļauju un skaidri norāda uz visiem izmantošanas ierobežojumiem.

Lai izmantotu vai reproducētu saturu, kas nepieder ES, var būt nepieciešams prasīt atļauju tieši autortiesību īpašniekiem:

2. attēls (ikonas): šie attēli ir izstrādāti, izmantojot [Flaticon.com](#) resursus.

© *Freepik Company S.L.* Visas tiesības aizsargātas.

Programmatūra vai dokumenti, uz kuriem attiecas rūpnieciskā īpašuma tiesības, proti, patenti, preču zīmes, reģistrēti dizainparaugi, logotipi un nosaukumi, nav iekļauti ERP atkalizmantošanas politikā.

Eiropas Savienības iestāžu un struktūru tīmekļa vietnēs, kas izvietotas domēnā europa.eu, ir atrodamas saites uz trešo personu tīmekļa vietnēm. Tā kā ERP šīs vietnes nekontrolē, iesakām rūpīgi iepazīties ar to privātuma un autortiesību politiku.

ERP logotipa izmantošana

ERP logotipu nedrīkst izmantot bez ERP iepriekšējas piekrišanas.

PDF	ISBN 978–92-847–9610–6	ISSN 1977.–5717.	doi:10.2865/270694	QJ-AB-23–008-LV-N
HTML	ISBN 978–92-847–9613–7	ISSN 1977.–5717.	doi:10.2865/112393	QJ-AB-23–008-LV-Q

Atvēršanas un noturības mehānisma (ANM) finansējums ir 723,8 miljardi EUR (faktiskajās cenās), un tas ir galvenais ES finansēšanas instruments Covid-19 ekonomiskās un sociālās ietekmes mazināšanai. Mēs pārbaudījām Komisijas ieviestās ANM kontroles sistēmas struktūru, lai novērtētu, kā tā sekmē atskaites punktu un mērķrādītāju apmierinošas izpildes un Savienības finanšu interešu aizsardzības nodrošināšanu. Mēs konstatējām, ka salīdzinoši īsā laikā Komisija ir izstrādājusi kontroles sistēmu, kas nodrošina plašu procesu atskaites punktu un mērķrādītāju izpildes pārbaudei. Tomēr joprojām saglabājas pārlicības un pārskatbildības trūkums ES līmenī Savienības finanšu interešu aizsardzības jomā. Mēs iesakām Komisijai apzināt pasākumus, ar kuriem novērst pārskatbildības trūkumu, kā arī izstrādāt norādījumus vai korekcijas attiecībā uz tāda pasākuma atcelšanu, kas saistīts ar iepriekš izpildītu atskaites punktu vai mērķrādītāju.

Eiropas Revīzijas palātas (ERP) īpašais ziņojums saskaņā ar LESD 287. panta 4. punkta otro daļu.

EIROPAS
REVĪZIJAS
PALĀTA

Eiropas Savienības
Publikāciju birojs

EIROPAS REVĪZIJAS PALĀTA
12, rue Alcide De Gasperi
1615 Luxembourg
LUXEMBOURG

Tālrunis: +352 4398-1

Uzziņām: eca.europa.eu/lv/Pages/ContactForm.aspx

Timekļa vietne: eca.europa.eu

Twitter: @EUAuditors